

YORUM

Adnan NAS
adnann@global.com.tr

Yeni Bir Tarihsel Gecikme Eşiğinde miyiz?

Ülkede her şey, yapılmasına çok kısa bir süre kalan referanduma kilitlenmiş durumda. İçerde ve dışarda Türkiye ile ilgili verilecek önemli kararlar da o tarihe kadar beklemede. Çünkü maalesef on yıl önce artık kendimizi çok güvende ve umutlu hissettiğimiz bir konuda, Türkiye'nin üzerinde olduğu yörünge konusunda dost düşman herkesi bir belirsizlik bulutu sarıp sarmalamış bulunuyor. Üstelik herkes bu bulutun ancak, sonucu ne olursa olsun, 16 Nisan'daki oylamadan sonra dağılmaya başlayacağına da hemfikir. Aynı nedenle, piyasalarda ve döviz kurlarında gözlenen sükunetin de kısa süreli olabileceği, ayrıca yeni kurulan Varlık Fonu'na körfez ülkelerinden gösterilecek ilginin nasıl şekilleneceğinin de bu süreçte önem kazanabileceği bekleniyor. Öte yandan Suriye ve Irak ile ilgili endişelerin, Avrupa ile ilişkilerde mülteci sorununu da kapsayacak şekilde tırmanan hassasiyet ve gerginliğin beklentilerdeki telaşı arttırdığı da açık. Tabii bunca belirsizlik ortasında önceliklerin belirlenmesi ve rasyonel politikaların oluşturulması da birkaç aylık bir gecikmeye uğrayacak gibi duruyor. Böyle bir ortamda, içerde zaafarla yüzleşip elbirliğiyle onların üzerine gitmek yerine kutuplaşmanın, dışarda uzlaşma ve işbirliği yerine meydan okuma ve zıtlasma eğilimlerinin yükselmesi de, çözümleri akılla değil, korku ve acı ile bulmaya çalışan Ortadoğulu genlerimizin öne çıktığını düşündürüyor, tarihi gecikmelerimizin birinin daha mı eşiğindeyiz diye kaygılandırıyor...

Duygular Değil Akıl

Bu toplumun yüzyıllardır izlediği yön ve yoğunlaştığı ilişki olan Avrupa ile halihazırda yaşadığımız ve geçici olmasını umduğumuz güven bunalımı ve gerginlik ister istemez kültürel bir yanılgımızı hatırlatıyor. Esas olan vizyonumuzun ne olduğu, nereye varmak istediğimizdir, yoksa kimin bizi, bizim kimi sevdiğimiz değil. Müreffeh, mutlu ve çağdaş bir toplum yaratmak için ihtiyaç duyduğumuz politikalar neyse ona odaklanmalıyız. Çok yakın geçmişte kanıtlandığı gibi ülkemizin imaj ve algısını düzeltecek, üstelik sadece batılı yatırımcılar için değil, Ortadoğu ve Uzakdoğu sermayeleri için de cazibemizi artıracak başlıca faktör Avrupa ile stratejik yakınsamamız iken, bu ilişkiyi öteden

beri içine düştüğümüz hayranlık/düşmanlık ya da aşk/nefret ikileminde savrularak duygusal boyutta algılama yanılsından vazgeçmeliyiz. Kaldı ki sadece biz değil, Avrupalı pek çok makul kanaat önderi de öyle düşünüyor. Üç gün önce Uludağ Zirvesi'nde Almanya'nın eski Cumhurbaşkanı Wulff'un, Türkiye'nin çözüm arayışlarında yönünü, en büyük ticaret ve yatırım ortağı olan Almanya yerine körfez ülkelerine ve Azerbaycan'a çevirmesine üzüldüğünü söylemesi de bunun bir örneği.

Duygularımız yerine aklımızı kullanmamız gereği başka açılardan da geçerli. Nitekim, Uludağ Zirvesi'nde iş dünyası temsilcilerinin de temkinli ifadelerle belirttiği gibi, biz ne kadar umursamadığımızı söylesek de, büyüme dinamiğimizin motoru olan küresel yatırımcılar ve finansman kuruluşları, kredi derecelendirme notlarını hem umursuyor, hem de önemsiyorlar. Zorlukla kazandığımız kredi notlarını kısa süre içinde yitirmemiz, şirketlerimizin ortak arayışlarında ve finansman maliyetlerinde büyük güçlükler doğuruyor. Sıkıntıyı seslendiren sadece onlar değil, kamu yöneticileri de. Aynı platformda TCMB Başkanı, iş dünyasına moral vermek için yaptığı konuşmada, başlıca umudumuzun dünyanın yapısal açıdan henüz toparlanmaması ve bu nedenle faiz artırımının gecikmesinde bulunduğunu vurgularken Yatırım Ajansı Başkanı da yatırımcıların ve turistlerin Türkiye'ye ilişkin algı boşlukları olduğunu, bunu gidermekte zorluk çektiklerini ifade ediyor.

Jeopolitik ve Coğrafya Yetmiyor

Aslında akıl ve güven yerine korku ve şekilciliğe ağırlık veren genetik kusurlarımızın yol açtığı hasarlar sadece dış dünya ile ilişkilerimizde değil, kendi iç sorunlarımızı aşmamıza da engel oluyor. Sözleştiği eğitim sistemimizin ve üniversitelerimizin içinde bulunduğu çıkmaz, bunun ilk akla gelen örneklerinden biri. Devlet açısından basit bir arz talep dengelemesi, öğrenciler ve aileler açısındansa hayat memmat meselesi olarak algılanan giriş sınavları ve üniversite öğrenimi, gerçek hayat becerisi ve donanım anlamında fazla bir katma değer sağlamayan bir kısır döngüye dönüşmüş durumda.

Arge ve inovasyonda, kağıt üstündeki bunca teşviğe rağmen fazla bir yol alamayıp da, nitelikli insan kaynağı ile ilgili bu yetersizlikten kaynaklanıyor. İnsan kaynağını esas almayan teşvik politikalarının başarı şansının düşük olması da, zihniyet ve politika tasarımı ile ilgili yanlışların bir sonucu. İhracatı teşvik için son olarak açıklanan iş dünyası kuruluşlarının e-ticaret sitelerine üyeliği hibe desteğinin yerli firma ve ürünlerden çok yabancı sitelere yarayacak olması da böyle bir tasarım ve özen eksikliğinin belirtisi. Belli ki tedbirler ve politikalar, yeterince irdelenmeyen talepler ve olgunlaşmamış öneriler üzerinden geliştiriliyor.

Artık anlamış olmalıyız, jeopolitik ve coğrafya güçlü ve önemli olmaya yetmiyor. Nitelikli insan kaynağı ve akılcı stratejiler üzerinde yükselen rekabetçi ekonomi olmadıkça dışarıdan gelecek desteklere bel bağlamak durumunda kalıyorsunuz. Kimseyi umursamadığımızı söylemeniz bile!...